

SAMEN VOOR BIODIVERSITEIT!

BELEIDSPLAN 2021

INLEIDING

In 2021 richt stichting Deltaplan Biodiversiteitsherstel zich op de volgende prioriteiten:

1. Leverage en engagement: uitbouwen van de maatschappelijke beweging voor biodiversiteitsherstel.
2. Draagvlak en gedeelde waarden: communicatie gericht op bewustwording, maatschappelijk draagvlak en activatie.
3. Verdienmodellen: ontwikkelen van verdienmodellen en mobilisatie van marktpartijen en overheden voor stapeling van beloningen voor biodivers ondernemen.
4. Coherente wetgeving: stimuleren overheidsbeleid dat biodiversiteitsherstel bevordert en wegnemen van wettelijke belemmeringen voor biodiversiteitsherstel.
5. Kennis, educatie en innovatie: opstellen van een kennisagenda voor biodiversiteitsherstel en verankering van deze biodiversiteitskennis in de praktijk en in het onderwijs.
6. Gebiedsgerichte samenwerking: ontwikkelen van succesvolle governance modellen voor een gebiedsgerichte aanpak.
7. Monitoring: (verder) ontwikkelen en toepassing van systematiek voor biodiversiteitsmonitoring.

HOOFDSTUK 1

Leverage en engagement: uitbouwen van de maatschappelijke beweging voor biodiversiteitsherstel.

Doel is het bouwen van een actief netwerk van partners, supporters en andere stakeholders die zelf aan de slag gaan met biodiversiteitsherstel. In 2020 is het aantal partners Deltaplan toegenomen van 35 naar 76 en het aantal supporters gegroeid van 35 naar 72. Voor het komend jaar willen we onze maatschappelijke beweging voor biodiversiteitsherstel verder uitbouwen.

Hiertoe worden de volgende activiteiten uitgevoerd:

1.1 Acquisitie nieuwe partners

Doel voor 2021 is meer bedrijven bij het Deltaplan te betrekken. Daarnaast is het streven de meerderheid van de waterschappen en provincies te laten aansluiten. Een extra inspanning wordt ook gedaan om de gemeenten erbij te betrekken. Voor de acquisitie van nieuwe partners worden drie instrumenten ingezet:

- Direct aanschrijven van partijen om partner te worden van het Deltaplan
- Organiseren webinars voor specifieke doelgroepen over het Deltaplan en de meerwaarde van toetreding tot het Deltaplan.
- Inzetten van huidige partners bij acquisitie

Output eind 2021	Outcome	Impact
<ul style="list-style-type: none"> • Minimaal 50 bedrijven zijn partner van het deltaplan waarvan minimaal 25 agrobedrijven en 25 bedrijven die in de openbare ruimte actief zijn. • 80% van alle waterschappen is partner. • 80% van alle provincies is partner. • Naast LNV is ook ministerie van I&W partner. • 20 gemeenten zijn partner. • Groei naar 100 supporters en 125 partners. 	<p>Netwerk van 125 partners die met concrete uitvoering van hun commitments bijdragen aan biodiversiteitsherstel</p>	<p>Groeiende maatschappelijke beweging van bedrijven, overheden en natuur- en milieuorganisaties en kennisinstellingen die gezamenlijk aan biodiversiteitsherstel werken, en daarmee andere inspireren om ook hiermee aan de slag te gaan.</p>

1.2 Organiseren jaarlijkse cyclus waarbij (praktijk) initiatieven een aanvraag kunnen doen voor een bijdrage uit het Samen voor Biodiversiteit innovatiefonds

In 2021 zullen we de impact van de projecten die in 2020 zijn toegekend in beeld brengen. Ook vragen we de initiatiefnemers een rapportage in te leveren welke resultaten ze hebben geboekt. In mei 2021 gaan we een nieuwe uitvraag organiseren. Hiervoor is ook in 2021 200.000 Euro beschikbaar vanuit de Postcode Loterij. De beoordeling doen we met dezelfde commissie die de eerste ronde heeft gedaan. Het Programmabureau maakt hiertoe een preselectie, faciliteert het beoordelingsproces en verzorgt de communicatie met de aanvragers.

Output eind 2021	Outcome	Impact
Acht (of meer) nieuwe innovatieve initiatieven (mede) mogelijk gemaakt met het Innovatiefonds van het Deltaplan	De biodiversiteit die in de praktijk met deze projecten wordt gecreëerd.	Good practices uit de projecten dienen als inspiratiebron voor andere partijen om ook hiermee aan de slag te gaan

1.3 Acquireren fondsen bij publieke en private instanties

Doel is om voor de periode vanaf 2022 ervoor te zorgen dat naast de bijdrage vanuit de partners en het EU LIFE IP Programma All4Biodiversity er meerjarige additionele financiering beschikbaar komt vanuit externe fondsen. Enerzijds voor een sluitende financiering van de operationele activiteiten van het programmabureau. Anderzijds om voor projectactiviteiten.

Output eind 2021	Outcome	Impact
Minimaal 600.000 Euro aan additionele funding binnengehaald voor 2022 en 2023.	Funding voor innovatiefonds voor de periode 2022 en 2021 zeker gesteld. Basis onder lange termijnfinanciering Deltaplan verder verstevigd.	Continuïteit in mogelijk maken van innovatieve projecten op het gebied van biodiversiteitsherstel.

1.4 Toetsen van de uitvoering van de commitments van de huidige partners

Doel is om inzichtelijk te maken of en op welke wijze de partners uitvoering geven aan hun commitment. Dit organiseren we als volgt:

- Toetsing van voortgang van de uitvoering van het commitment van de partners (en supporters), beginnende bij de partners aangemeld in 2019. Hiertoe wordt een eenvoudige systematiek ontwikkeld voor een jaarlijkse voortgangsrapportage ontwikkeld. De voortgangsrapportage zal per partner op de website worden vermeld.

Output eind 2021	Outcome	Impact
<ul style="list-style-type: none"> • 100% van alle partners die in 2019 zijn toegetreten hebben een voortgangsrapportage uitgebracht. • 50% van alle partners die in 2020 zijn toegetreten hebben een voortgangsrapportage uitgebracht. 	<p>Inzicht in de voortgang die partners hebben geboekt bij de uitvoering van hun commitment.</p> <p>Inzicht bij het Deltaplan van good practices.</p>	Andere partijen worden geïnspireerd ook aan de slag te gaan met biodiversiteitsherstel.
<ul style="list-style-type: none"> • 25% van alle partners heeft een vlog uitgebracht over hun commitment aan het Deltaplan. 	Communicatieve vertaalslag van uitvoering commitment.	Andere partijen worden geïnspireerd ook aan de slag te gaan met biodiversiteitsherstel.

HOOFDSTUK 2

Draagvlak en gedeelde waarden: Communicatie gericht op bewustwording, maatschappelijk draagvlak en activatie

Coördinatie uitvoering door werkgroep Draagvlak en Gedeelde Waarden.

Doel van de werkgroep is met een publiekscampagne, het organiseren van dialoog en debat, door communicatie over de leerervaringen van het LIFE IP programma ALL4Biodiversity en geboekte resultaten van het Deltaplan te werken aan draagvlak voor en gedeelde waarden in onze maatschappij over het belang van biodiversiteitsherstel. We willen bereiken dat het belang van biodiversiteit net zo hoog op de maatschappelijke agenda komt als klimaat.

Voor 2021 zijn hiertoe de volgende activiteiten voorzien:

2.1 Verdere uitrol van de publiekscampagne

In oktober vorig jaar is de publiekscampagne gestart in nauwe samenwerking met de partners en supporters van het Deltaplan. Met de tv-commercial zijn 5,7 miljoen mensen bereikt waarbij elke kijker gemiddeld 3 keer de commercial heeft gezien. Bereik via YouTube: 1,8 miljoen mensen. Bereik via social media (paid) 3,7 miljoen mensen. De komende maanden wordt de campagne voortgezet via social media. Een tweede piek wordt gecreëerd in maart/april met de nadruk op actie. Dan wordt ook een online tool gelanceerd die het makkelijk maakt om samen aan biodiversiteitsherstel in je eigen omgeving. In mei/juni wordt toegewerkt naar een derde piek. Ingezet wordt komend jaar op de tv-commercial, PR, buitenreclame, social media advertising en content door partners en supporter die zelf kunnen aangeven hoe zij 'grijs groener' maken. De huidige campagne loopt tot de zomer. De bedoeling is de campagne te continueren gericht op verdere activatie (tweede helft 2021 en 2022). Met LNV zijn we in gesprek over mogelijke financiering.

2.2 Communicatie-activiteiten in het kader van LIFE IP All4Biodiversity

Vanuit het LIFE IP programma staat het Deltaplan in 2021 aan de lat om samen met andere beneficiënten van LIFE IP de volgende activiteiten uit te voeren:

- Jaarlijkse conferentie voor alle relevante stakeholders over de voortgang van het LIFE IP programma.
- Communicatiesupport bij het organiseren van een open dag (voor publiek) van de pilotregio's.
- Communicatiesupport bij media-excursies naar de pilotregio's.
- Uitvoering publiekscampagne (zie 1.1).
- Opzetten van een online toolbox voor kennisuitwisseling tussen de verschillende pilotregio's.
- Ontwikkeling van een website over het LIFE IP programma . Deze website zullen we integreren in de vernieuwde website van het Deltaplan).
- Vanaf maart 2021 uitbrengen van online nieuwsbrief over het LIFE IP programma (geïntegreerd in de nieuwsbrief van het Deltaplan).
- Ontwikkelen van een brochure over het LIFE IP programma.
- Uitbrengen persberichten over het LIFE IP programma.

2.3 Communicatie met alle relevante stakeholders over het Deltaplan Biodiversiteitsherstel

Het gaat hierbij om de volgende activiteiten

- Verzorgen maandelijks nieuwsbrief over de uitvoering van het Deltaplan.
- Inzet social media (Twitter en LinkedIn) voor nieuws vanuit het Deltaplan.
- Uitvoeren mediabeleid (persberichten, anderszins media-aandacht genereren voor Deltaplan-aanpak)
- Up-to-date houden van de website Samen voor biodiversiteit (nieuws, toevoegen/afstemmen teksten commitments partners/supporters, geboekte resultaten etc.).
- Organiseren bijeenkomsten voor partners en supporters (drie per jaar)
- Beantwoorden vragen van partners/supporters en andere stakeholders over het Deltaplan
- Support bij organisatie van webinars/workshops die vanuit de verschillende werkgroepen worden geëntameerd
- Organisatie van bijeenkomst voor kwartiermakers zodra Covid het toelaat.
- Organisatie van dialoog en debat o.a. met een nieuwjaarscafé.

Output eind 2021	Outcome	Impact
Meer dan 50% van de bevolking is bereikt.	Percentage burgers dat <u>weet wat biodiversiteit is</u> stijgt van 1/3 naar 50% (doel eind 2022)	Burgers gaan zelf en met anderen in toenemende mate aan de slag om biodiversiteit te herstellen.
	Percentage burgers dat weet wat zelf te doen om biodiversiteit te beschermen, dan wel andere partijen te mobiliseren stijgt van 25% naar 40% (doel eind 2022)	Het aantal stakeholders dat vanuit de filosofie van het Deltaplan aan de slag gaat met biodiversiteitsherstel neemt significant toe.

HOOFDSTUK 3

Verdienmodellen: Ontwikkelen van verdienmodellen en mobilisatie van marktpartijen en overheden voor stapeling van beloningen voor biodivers ondernemen.

Coördinatie uitvoering door werkgroep Verdienmodellen.

Doel van de werkgroep is stapeling van beloningen mogelijk maken door markt- en overheidspartijen voor boeren en andere grondgebruikers die biodivers ondernemen. De eenduidige basis voor het meten van de duurzaamheidsprestaties vormen de KPI's uit de biodiversiteitsmonitor melkveehouderij en die voor de akkerbouw die nog in ontwikkeling is.

Voor 2021 zal de werkgroep hiertoe langs de volgende werksporen opereren:

1	2	3	4	5
Business case inzichtelijk maken voor boeren. Laten zien wanneer biodivers ondernemen loont.	Zicht op verdienmodellen die in de praktijk werken.	Activeren vraagkant door outreach naar markt- en (semi) overheids-partijen voor bijdrage aan beloning voor biodivers ondernemen.	Beproeven van stapeling van verdienmodellen in de praktijk (doen, leren, beter doen).	Opschalen good practices in de praktijk.

Spoor 1: Inspireren boeren: business case inzichtelijk maken voor boeren

Vanuit dit werkspoor voeren we de volgende activiteiten uit:

- Inzichtelijk maken van de business case voor biodivers boeren door ondersteuning en begeleiding van het economisch onderzoek van Wij.land naar de business case hiervan voor melkveehouders. Van belang hierbij is ook het ontwikkelen van een praktische robuuste methodologie voor de business case die in het agrarische veld wordt begrepen en wetenschappelijk is onderbouwd.
- Het in beeld brengen van 10 praktijkcasussen voor verdienmodellen voor (de omslag naar) natuurvriendelijke akkerbouw en melkveehouderij. Het gaat om cases die boeren (melkveehouders en akkerbouwers) én potentiële beloners kunnen inspireren om zelf na te gaan wat zij kunnen doen voor een aantrekkelijk verdienmodel voor natuurvriendelijke landbouw. Van de casussen wordt een brochure en korte video's gemaakt te gebruiken voor social media, de website en ook in presentaties. Met de Nieuwe Oogst willen we een afspraak maken om een serie te maken waarin de casussen worden belicht. Ook zullen de casussen worden verspreid naar de doelgroepen van potentiële beloners.

Spoor 2: Zicht op verdienmodellen die in de praktijk werken

In het kader van het LIFE IP programma gaan we in kaart brengen welke verdienmodellen voor biodivers boeren al in de praktijk beproefd worden en wat daarvan geleerd kan worden. Naast een algemene inventarisatie in geheel Nederland gaat hierbij vooral ingezoomd worden op de pilotregio's uit het LIFE IP-programma.

Spoor 3: Outreach naar markt- en (semi)overheidspartijen voor bijdrage aan beloning voor biodivers ondernemen

We maken onderscheid in de doelgroepen bedrijfsleven, overheden, waterschappen en drinkwaterbedrijven en terreinbeherende organisaties.

Plan is om voor de verschillende doelgroepen workshops te houden die volgens een vast stramien wordt opgezet:

- Uitleg over onze theory of change voor stapeling van beloningen: presentatie van de achtergronden van de biodiversiteitsmonitor(en).
- Ervaringen uit de praktijk: Voorbeelden van beloningen uit de praktijk toegelicht door een partij die al beloont.
- Verkennen van de kansen en belemmeringen: Interactieve discussie; Q&A.
- Next steps: wie is geïnteresseerd om met het thema verder aan de slag te gaan, aan te sluiten bij een lopend initiatief etc.

In 2021 willen we ook verkennen of we tot een ketenafpraak met de zuivel over een meerprijs voor biodiverse zuivel op het Nederlandse schap kunnen komen. Ook willen we de uitkomsten uit spoor 1 en spoor 2 benutten om marktpartijen te mobiliseren om boeren uit andere agrosectoren die biodivers ondernemen te belonen. In ieder geval willen we dat specifiek met de akkerbouw komend jaar intensief verkennen.

Nu de waterschappen het bevorderen van biodiversiteit in toenemende mate gaan integreren in de uitvoering van hun kerntaken willen we met hen het gesprek aan hoe zij mogelijk kunnen bijdragen aan het belonen van grondeigenaren die biodiversiteit bevorderen en daarmee helpen de doelen van de waterschappen te realiseren. Denk hierbij aan een vergoeding voor ecosysteem- diensten/mogelijk ook lagere waterschapslasten. Eerst gaan we hierover de leden van de werkgroep Biodiversiteit bestaande uit een aantal vooruitstrevende waterschappen consulteren. Vervolgens willen we samen met de Unie van Waterschappen en ook Vewin een workshop houden met waterschappen en drinkwaterbedrijven hierover. Dit moet resulteren in een gezamenlijke werkagenda.

Samen met de terreinbeherende organisaties willen we verkennen wat hun mogelijkheden zijn om bij te dragen aan stapeling van verdienmodellen voor biodivers ondernemen (bijv. duur pachtcontract, hoogte van de pachtprijs). De outreach naar gemeenten, provincies en rijksoverheid gaan we ook in gang zetten.

In het najaar willen we een groot seminar houden over stapeling van beloningen voor biodivers ondernemen houden voor het hele stakeholderveld.

Spoor 4/5: Beproeven van stapeling verdienmodellen in de praktijk en opschaling good practices

Vanuit LIFE IP gaan we samen met de betrokken partners aan de slag om de verdienmodellen in de pilotregio's verder te helpen ontwikkelen. Doel is om de good practices uit de pilotregio's in de komende jaren dan vervolgens op te schalen naar andere regio's.

Output eind 2021	Outcome	Impact
<p>Onderzoek uitgevoerd naar business case van agrobédrijven die biodivers ondernemen.</p> <p>10 bedrijven bereid gevonden de transitie naar meer biodivers ondernemen te maken onder begeleiding experts partners Deltaplan.</p>	<p>Inzicht in economische performance van bedrijven die biodivers boeren.</p> <p>Inzicht in transitie issues bij boeren die overstappen op biodivers boeren.</p> <p>De bij het Deltaplan aangesloten agro partners hebben beter inzicht in de mogelijkheden van biodivers ondernemen en gebruiken deze kennis om hun eigen achterban/klanten hierover te adviseren.</p>	<p>Aantal boeren dat overstapt naar meer biodivers ondernemen stijgt.</p>
<p>Beter zicht op praktische toepasbaarheid van beloningsinstrumenten door markt- en overheidspartijen.</p>	<p>Aantal markt- en overheidspartijen dat biodivers ondernemen beloont is toegenomen, al dan niet vastgelegd in ketenafspraken.</p>	<p>Realisatie van nieuwe verdienmodellen voor biodivers ondernemen in de praktijk.</p>

Stimuleren overheidsbeleid dat biodiversiteitsherstel bevordert en wegnemen van wettelijke belemmeringen voor biodiversiteitsherstel.

Coördinatie uitvoering door Werkgroep Coherente Wetgeving.

Met coherente wet- en regelgeving ondersteunt de overheid de bijdragen van grondgebruikers aan biodiversiteitsherstel. Dit vormt het kader op basis van waarvan partijen kunnen gaan doen wat nodig is. Voor coherente wetgeving zijn doelgerichtheid (in plaats van maatregelengerichtheid) en samenhang (de ene overheid ondersteunt de andere en de ene maatregel grijpt logisch in de op de andere) kernbegrippen. Stimulerende en coherente wet- en regelgeving zorgt er ook voor dat voorlopers beloond worden en achterblijvers veel minder mogelijkheden houden om niet aan de regels te voldoen (terugdringen free rider gedrag). Als werkgroep nemen we concrete wetgeving onder de loep die biodiversiteitsherstel belemmert dan wel nog onvoldoende stimuleert.

Daarnaast ontwikkelen we vanuit het Deltaplan ideeën om wet- en regelgeving coherenter (van maatregelgericht naar doelgericht) te maken en het stimuleringsbeleid voor biodiversiteitsherstel eenduidiger te maken.

Voor 2021 zijn de volgende prioriteiten vastgesteld:

4.1 Bepalen en uitdragen positie op kernthema's voor biodiversiteitsherstel

We willen een platform zijn dat nieuwe invalshoeken aandraagt en aanjager is van discussies over beleidsthema's die relevant zijn voor het realiseren van biodiversiteitsherstel. Afhankelijk van de mate van consensus bij de partners van het Deltaplan brengen we over een beleidsthema een publiek discussiedocument dan wel een position paper uitbrengen. Dit jaar willen we over de volgende kernthema's als Deltaplan een position paper uitbrengen:

1. Mestbeleid
2. Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB)
3. Grondbeleid
4. Natuur- en landschapsbeleid
5. Gewasbeschermingsmiddelen

Op thema's waarin we tot een gezamenlijke positie zijn gekomen, zullen we die ook actief in het publieke domein gaan uitdragen.

4.2. Uitwerking Aanvalsplan Landschapselementen

Een andere belangrijke prioriteit voor 2020 is het samen met de overheid verder uitwerken van het Aanvalsplan Landschapselementen.

4.3 Bijdragen aan ontwikkeling agenda voor natuurinclusieve samenleving

Ook willen we als Stichting Deltaplan Rijksoverheid en provincies ondersteunen bij het ontwikkelen van een agenda voor een natuurinclusieve samenleving.

4.4 Oplossen wettelijke knelpunten vanuit LIFE IP programma

Vanuit het LIFE IP programma gaan we onder leiding van LNV de wettelijke knelpunten in de pilotregio's in kaart brengen, afstemmen hoe deze kunnen worden opgelost en de pilotgebieden de voorgestelde oplossingen in de praktijk beproeven.

Output eind 2021	Outcome	Impact
Breed gedeeld inzicht in belangrijkste wettelijke belemmeringen voor biodiversiteitsherstel in de praktijk.	Aanpak van deze wettelijke belemmeringen op de agenda van overheid en politiek.	Zicht op aanpassing van wetgeving

HOOFDSTUK 5

Kennis, educatie en innovatie: opstellen van een kennisagenda voor biodiversiteitsherstel en verankering van biodiversiteitskennis in de praktijk en in het onderwijs.

Coördinatie uitvoering door werkgroep Kennis en Innovatie.

Voor de werkgroep Kennis & innovatie komen we na integratie van de activiteiten uit het LIFE IP programma uit op het volgende werkprogramma voor 2021:

5.1 Ontwikkeling van kennis- en innovatie-agenda voor biodiversiteitsherstel

Deze agenda zal worden ontwikkeld door een analyse te maken van de huidige kennis die beschikbaar is o.a. bij OBN kennisnet, BoerenNatuur, BIJ12 en andere instanties die kennis leveren en het identificeren van welke kennis er ontbreekt bij eindgebruikers om biodiversiteitsherstel te realiseren. Ook zal gebruik gemaakt worden van de resultaten van de quick scans in pilotgebieden uit het LIFE IP programma.

In de kennisagenda zal ook worden aangegeven waar en hoe kennis beter benut kan worden voor biodiversiteitsherstel, met de nadruk op de implementatie van deze kennis in de praktijk. In de agenda staan de meest urgente kennislacunes. Op basis van de agenda wordt een coherente lijst met meest urgente onderzoeksthema's opgesteld. Deadline voor de eerste versie van de kennisagenda is juni 2021, waarna deze jaarlijks geactualiseerd zal worden.

De ontwikkeling van de kennisagenda voor het LIFE-programma (met de nadruk op analyse in en rondom N2000 gebieden) wordt opgenomen in de ontwikkeling van de kennisagenda van het Deltaplan (breder scope, ook landbouw, openbare ruimte etc.).

5.2 Integratie van biodiversiteit als thema in het onderwijs

Dit is essentieel om de volgende generatie voor te bereiden op actuele opgaven in natuurbehoud en de juiste kennis en vaardigheden over biodiversiteit en natuurbehoud mee te geven. Vorig jaar heeft een projectteam vanuit het Deltaplan een eerste aanzet gemaakt voor het integraal meenemen van biodiversiteit in het onderwijs. In 2021 zal een enquête onder onderwijsinstellingen, lectoren en partners van het Deltaplan worden gehouden, om zo een goed beeld te krijgen hoe biodiversiteit momenteel in het onderwijs is meegenomen, en waar onze prioriteiten en inzet moeten liggen. In eerste aanleg te beginnen met groene hbo's en mbo's.

Ook start dit projectteam dit voorjaar een pilot bij Zone.college, om te kijken hoe een kennispool met inspirerende professionals kan worden ingericht. Daarnaast gaan we aan de slag met de ontwikkeling van een online platform (via onze website of via Groen Kennisnet) waarop lesmaterialen, informatie over professionals en informatie over lectoren en practoren beschikbaar moet komen.

5.3 Versterken kennisuitwisseling met eindgebruikers (toolbox)

Om ervoor te zorgen dat de kennis over natuurbehoud en biodiversiteitsherstel de juiste eindgebruiker bereikt gaat mede vanuit het LIFE IP programma gewerkt worden aan de ontwikkeling van een toolbox voor kennisuitwisseling tussen alle relevante actoren voor biodiversiteitsherstel.

Output eind 2021	Outcome	Impact
Kennisagenda gepubliceerd en systeem voor kennisuitwisseling gelanceerd	Kennis- en innovatieagenda gerealiseerd die aansluit op de behoeften van de praktijk.	Uitvoering van een kennis- en innovatie-agenda voor biodiversiteit die de uitdagingen in de praktijk adequaat adresseert
Inzicht in waar biodiversiteit als thema in het curriculum van het (groene) onderwijs moet worden opgenomen	Helpt groene onderwijsinstellingen hebben biodiversiteit als thema in hun curriculum opgenomen.	Belang van en kennis over biodiversiteit structureel in het curriculum van het groene onderwijs verankerd

HOOFDSTUK 6

Gebiedsgerichte Samenwerking: ontwikkelen van succesvolle governance-modellen voor een gebiedsgerichte aanpak.

Uitvoering door werkgroep Gebiedsgerichte aanpak.

De werkgroep Gebiedsgerichte Samenwerking heeft vorig jaar een leidraad voor een gebiedsgerichte aanpak volgens de Deltaplan-filosofie gepubliceerd. De opgave waar we nu voor staan is verdere concretisering van de leidraad om nog meer support te kunnen bieden aan partijen om met een gebiedsproces aan de slag te gaan. Daarnaast zullen we ons richten op het inspireren van partijen om via een gebiedsgerichte aanpak te werken. Mede onder de vlag van het LIFE IP programma gaan we samen met andere partners voor een aantal pilotregio's in kaart brengen welke good practices qua gebiedsgerichte samenwerking er al zijn in deze regio, tegen welke belemmeringen men in de praktijk aan loopt, hoe de afstemming op verschillende schaalniveaus loopt en hoe de samenwerking kan worden verbeterd. Dit kan ook weer verwerkt in de verdere concretisering van de leidraad voor gebiedsgerichte samenwerking.

De werkgroep richt zich voor komend jaar op de volgende activiteiten:

6.1 Identificeren van good practices voor gebiedsgerichte samenwerking

De werkgroep heeft een lijst opgesteld van 65 gebiedsgerichte samenwerkingsprojecten geleid. Uit deze lijst hebben wij in de laatste twee bijeenkomsten van vorig jaar samenwerkingsprojecten uitgenodigd om een presentatie te komen geven. Tijdens deze presentaties bespreken we de ambities, de governance, het stakeholderproces en de lessons learned van het project. Ook toetsen wij onze leidraad voor gebiedsgerichte samenwerking bij de verschillende partijen. In 2021 willen we deze werkwijze voortzetten.

6.2 Trainingen gebiedsgerichte samenwerking

In het kader van het operationaliseren van het herallocatiefonds ontwikkelt de Rabobank momenteel een interne training voor gebiedsgerichte samenwerkingen. In deze training maken Food&Agri directeurs en relatiemanagers van de Rabobank d.m.v. 4 – 5 webinars kennis met een gebiedsaanpak, het stakeholderproces en de rol die het herallocatiefonds hierbij kan hebben. Doel is om tot een blauwdruk van een gebiedsinrichting te komen. De leidraad is door Rabobank verwerkt in de training. Alex en Judy denken op verzoek van Bas Rüter mee met de invulling van de webinars. Rabobank gaat de training in januari voor het eerst doen. Wij zien mogelijkheden om het programma, als het als geslaagd wordt ervaren, ook aan andere partijen (bedrijven, provincies, enz.) aan te bieden.

6.3 LIFE IP

Vanuit het LIFE IP programma wordt in 2021 eerst in kaart gebracht welke vormen van samenwerking (governance) in de verschillende pilotregio's bestaan, tegen welke belemmeringen men aanloopt en wat de kritische succesfactoren zijn voor samenwerking. Ook wordt onderzocht hoe de afstemming en samenwerking is op provinciaal en landelijk niveau. Op basis van deze inventarisatie wordt een advies opgesteld (voorstel voor een 'governance model') hoe de afstemming tussen de verschillende overheidsniveaus het beste georganiseerd kan worden en hoe een governance structuur voor gebiedsgerichte samenwerking ten behoeve van biodiversiteitsherstel het beste kan worden ingericht.

Output gebiedsgerichte samenwerking eind 2021	Outcome	Impact
(Rapport met) analyse van best practices en belemmeringen in de praktijk voor succesvolle gebiedsprocessen gepubliceerd.	Inzicht in kritische succesfactoren voor gebiedsgerichte samenwerking.	Tools voor succesvolle gebiedssamenwerking en afstemming op verschillende schaalniveaus
Advies voor verbetering van governancemodel op lokaal, regionaal en nationaal niveau gereed.	Inzicht in good practices voor afstemming op de verschillende schaalniveaus.	beschikbaar voor alle relevante stakeholders

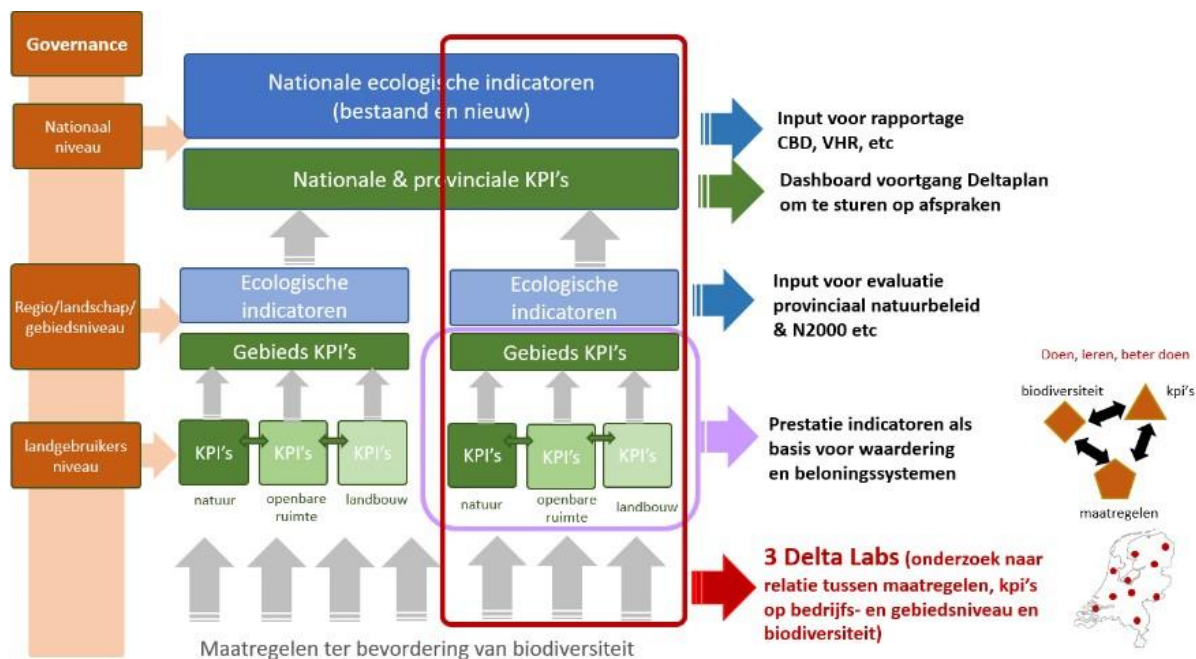

HOOFDSTUK 7

Monitoring: (verder) ontwikkelen en toepassen van systematiek voor biodiversiteitsmonitoring.

Uitvoering door werkgroep Monitoring.

Het doel van de werkgroep is het concretiseren en realiseren van de monitoring die nodig is om vast te stellen: 1) wat de trends zijn in belangrijke biodiversiteitsindicatoren op gebieds- en landelijk niveau en, 2) hoe deze samenhangen met de maatregelen die worden ingezet en de prestaties die geleverd worden in de verschillende gebieden en door grondgebruikers. Een coherent monitoringsysteem dat deze trends inzichtelijk maakt is hierbij essentieel.

Figuur 1. Opzet systematiek biodiversiteit monitoring in het Deltaplan Biodiversiteitsherstel.

De KPI's voor de grootste groep grondgebruikers – melkveehouderij en akkerbouw – zijn/worden ontwikkeld in biodiversiteitsmonitor Melkveehouderij en Akkerbouw. Cruciaal voor verdere ontwikkeling is inzicht in of de nu gekozen KPI's en bijbehorende maatregelen ook daadwerkelijk biodiversiteitswinst opleveren. Voor dat inzicht zijn de Delta Labs en de pilot gebieden in LIFE IP en andere initiatieven van betrokken Deltaplan partners van belang.

Naast de ontwikkeling en implementatie van de Biodiversiteitsmonitor door private partijen, zijn de Rijksoverheid en diverse provinciale overheden (Brabant, Drenthe, Groningen) geïnteresseerd om de Biodiversiteitsmonitor en het KPI denken daarin ook toe te passen voor beleidsimplementatie. Denk aan het uitvoeringsprogramma Kringlooplandbouw, de verdere invulling van het Nationaal Strategisch Plan in het kader van het GLB, de GLB pilots etc. Daarbij is ook de wens om effectmonitoring goed in te regelen (leiden de KPI's en de gemeten prestaties tot het gewenste effect, bending the curve?).

De werkgroep monitoring is dus een belangrijke spin in het web:

- Voor het verder ontwikkelen en toepassen van de KPI sets van grondgebruikers en deze te stroomlijnen en daarin eenduidigheid te bewaken (want zonder eenduidig meten wordt stapeling van beloning lastig en daarmee ook het invullen van die belangrijke succesfactor);
- Ecologische effectmeting te koppelen aan wat er in de praktijk gebeurt.

Om de gekozen systematiek voor biodiversiteitsmonitoring toepasbaar te krijgen, worden vanuit de werkgroep monitoring de volgende activiteiten uitgevoerd:

7.1 Verbinden van alle initiatieven in markt en beleid om eenduidig meten van prestaties voor een biodiverse landbouw te stimuleren (en daarmee ook een eenduidige basis te leggen voor stapeling van beloningen).

Voortbouwen op (en aandragen van verbeteringen van) KPI's uit biodiversiteitsmonitoring melkveehouderij en biodiversiteitsmonitor akkerbouw.

7.2 Ontwikkelen van KPI's voor natuur en openbare ruimte.

Doel is een set van KPI's te ontwikkelen die samenwerking en prestaties op gebiedsniveau inzichtelijk maakt. Er is een projectteam voor ontwikkeling van KPI's voor natuur en een projectteam voor de ontwikkeling van KPI's voor openbare ruimte ingericht.

7.3 Ontwikkeling van een flexibele en integrale systematiek voor toepassing en verdere ontwikkeling van KPI's.

Ook hier is een projectteam voor ingericht. Zij gaan zich buigen over hoe de borging, opschaling en optelbaarheid van de systematiek moet gebeuren. Zij komen in januari voor het eerst bijeen.

Detalabs

In de Delta Labs zal zowel trend- als effectmonitoring plaatsvinden. De werkgroep Monitoring zal als stuurgroep voor de Systematiek monitoring en gebruikte KPI's in Delta Labs fungeren. Ook zal de per Delta Lab verantwoordelijke onderzoeker voor KPI-ontwikkeling deelnemen aan/verbinding leggen met de projectteams, om zo voor goede afstemming te zorgen.

LIFE IP

Het Deltaplan is ook verantwoordelijk voor de coördinatie van de monitoring in het LIFE IP All4Biodiversity project. De monitoringssystematiek zoals wordt ontwikkeld in de werkgroep, zal ook worden gebruikt voor de monitoring in LIFE IP. De provincies maken op basis van de Deltaplanmonitoringssystematiek een gebiedspecifiek beheer- en monitoringplan, dat vanaf 2023 wordt uitgevoerd in de pilotgebieden. Met de systematiek wordt gemeten of de, mede vanuit LIFE IP ontwikkelde gebiedsgerichte geïntegreerde governance-benadering, de beoogde positieve effecten op biodiversiteit hebben (habitat- en N2000 doelsoorten én biodiversiteit in het algemeen).